

מידע כללי

מרצה: ד"ר יכניץ ליאת
שם שיעור: עליה, הגירה, בעיות חברתיות ועבריינות
מספר שיעור: 4-5717559-70
סמסטר: ב
שעות שבועיות: 1
נקודות זיכוי: 1

1. מטרת הקורס:

לספק ידע אודות התהליכים הנפשיים והחברתיים המלווים את תקופת ההסתגלות למדינה החדשה, הרקע התרבותי הייחודי וקשיים האופייניים למשפחות העולים, ורגישות תרבותית.

2. נושאי הקורס:

תופעת ההגירה; הסברים תיאורטיים לתהליכי ההסתגלות של מהגרים; גורמי לחץ מרכזיים בהגירה; השלכות ההגירה על תפקוד המערכת המשפחתית; אוכלוסיות מיוחדות; עבודה עם מהגרים.

3. דרכי הוראה:

הרצאות, דיון בכיתה.

4. דרישות הקורס:

נוכחות – ניתן להיעדר מ-3 שיעורים לכל היותר
בחינה – 100% מהציון הסופי. הבחינה תתבסס על החומר הנלמד בכיתה והביבליוגרפיה (חובה).

5. ביבליוגרפיה (פריטים המסומנים ב-** הינם חובה):

שיעור 1: עליה לישראל – רקע כללי

**בוסטין, ע. (2004). לנצל את ההזדמנות: מערכת הרווחה וקליטת העליה. ירושלים: גוינט ישראל. פרק 1: 15-28.

הורוביץ, ת. (1996). תשומות ערכיות לתהליך העליה והקליטה בגל שנות התשעים. בתוך מ. ליסק וב. קני-פז (עורכים), ישראל לקראת שנות האלפיים: חברה, פוליטיקה ותרבות (עמ' 369-387). ירושלים: מאגנס.
הרוסי, י. (2000). עולים עלינו? על תרבות ובין-תרבותיות בחברה קולטת עולים. בתוך מ. ברלב (עורכת), חינוך לתרבות בחרה רב-תרבותית, עמ' 91-105. ירושלים: האוניברסיטה העברית.
לשם, א., וליסק, מ. (1996/97). התגבשות הקהילה ה"רוסית" בישראל. יהודי ברה"מ במעבר, 19(4), 47-65.

שיעור 2-4: היבטים פסיכולוגיים של הגירה

לרר, ז. (1993). פסיכולוגיה של הגירה. סקירת ספרות. ירושלים: גוינט – מכון ברוקדייל. עמ' 16-24, 34-37.
**פינקלשטיין, מ., וסולומון, ז. (2007). חשיפה לטראומה מצטברת והשפעותיה על עולי אתיופיה. חברה ורווחה, כ"ז(4), 527-548.

- Henry, H. M., Stiles, W. B., & Biran, M. W. (2005). Loss and mourning in immigration: Using the assimilation model to assess continuing bonds with native culture. *Counseling Psychology Quarterly, 18*(2), 109–119
- Ward, C., & Styles, I. (2003). Lost and Found: Reinvention of the Self Following Migration. *Journal of Applied Psychoanalytic Studies, 5*(3), 349-367.

שיעור 5: מודל דחק השינוי התרבותי

**בן-שלום, ע., והורנצ'יק, ג. (2000). זהות תרבותית והסתגלות בקרב נערים עולים בפרויקט נעלי"ה 16. *מגמות, מנ*, 199-217.

- Berry, J. W. (1997). Immigration, acculturation, and adaptation. *Applied Psychology: An International Review, 46*(1), 5-34.

שיעור 6: תהליכים משפחתיים בהגירה

גליקסמן, א. (1997). הגירה של משפחות רב-דוריות: דוגמה אמריקנית-סובייטית. *גרונטולוגיה, 79*, 83-89.

סלונים-נבו, ו., ושרגה, י. (1999). התערבות משפחתית עם עולים מחבר-העמים: כיווני מחשבה. מתוך: ר. קלייר (עורכת), *להיות שונה בישראל*, עמ' 121-147. ת"א: רמות.

- Ben-David, A. & Lavee, Y. (1994). Migration and marital distress: The case of Soviet immigrants. *Journal of Divorce and Remarriage, 21*(3/4), 133-146.
- Strier, R., & Roer-Strier, D. (2005). Fatherhood and Immigration: Perceptions of Israeli Immigrant Fathers From Ethiopia and the Former Soviet Union. *Families in Society, 86*(1), 121-133.
- Sluzki, C. E. (1979). Migration and family conflict. *Family Process, 18*(4), 379-390.

שיעור 7: אוכלוסיות מיוחדות – ילדים

בן-פרץ, מ., ושטיינהרט, מ. (2000). המפגש הבין-תרבותי בכיתה – כיצד רואים תלמידים עולים חדשים את המציאות הלימודית בבית הספר הישראלי? *חינוך לתרבות בחברה רב-תרבותית, 123-138*.

**רואר-סטריאר, ד. (1996). סגנונות הורות של מהגרים והצעות להתערבות מונעת ולטיפול משפחתי. *חברה והרווחה, ט"ז*(4), 467-481.

רואר-סטריאר, ד., וסטריאר, ר. (2006). אבות מהגרים בישראל: מתיאוריית הגירעון לתיאוריית האבהות המכוננת. *חברה ורווחה, כ"ו*(4), 405-431.

- Grizenko, N. (2002). Psychiatric assessment and treatment of immigrant children. In F. J. Cramer Azima, & N. Grizenko (Eds.), *Immigrant and refugee children and their families: Clinical, research, and training issues* (pp. 3-18). Madison, Connecticut: International Universities Press.

- Roer-Strier, D. (1999). Reducing risk for children in changing cultural contexts: Recommendations for intervention and training. *Child abuse and neglect, 25*, 235-248.

שיעור 9-8: אוכלוסיות מיוחדות – מתבגרים

- אדלשטיין, א. (2001). מודל תיאורטי להסבר עבריינות נוער וסטייה חברתית בקרב יוצאי אתיופיה בישראל. *מפגש לעבודה חינוכית סוציאלית*, 14, 25-47.
- **דרזנין, א., ושפרינגמן, ר. (1999). הצעיר הרוסי הממולכד: דינמיקה דיכאונית ופסיכותרפיה במהגרים צעירים מבריה"מ (לשעבר). חלק א'. *שיחות*, י"ד(1), 28-33.
- **סלונים-נבו, ו., וישראלוביץ, ר. (2004). שימוש בסמים ואלכוהול בקרב בני נוער עבריינים: השוואה בין עולים לילידי הארץ. *חברה ורווחה*, כד' (3), 263-286.
- פרידמן, ל. (2007). הזהות התרבותית של מתבגרים עולים ונכונותם לדו-שיח עם ילידי הארץ. פורום הורים – ידידות ועבודה.
- שבתאי, מ. (1996). "כור ההיתוך פועל מבחוץ" – דינמיקת ההזדהות עם התרבות האתיופית בתום השירות הצבאי. *חברה ורווחה*, ט"ז, 199 – 216.
- **שבתאי, מ. (2001). לחיות עם זהות מאוימת: חוויות החיים עם שוני בצבע עור בקרב צעירים ומתבגרים יוצאי אתיופיה בישראל. *מגמות*, מ"א (1-2), 97-112.
- Walsh, S., Shulman, S., Feldman, B., & Maurer, O. (2005). The impact of immigration on the internal processes and developmental tasks of emerging adulthood. *Journal of Youth and Adolescence*, 34(5), 413-426.
- Mirsky, J. (1997). Psychological distress among immigrant adolescents: culture-specific factors in the case of immigrants from the former Soviet Union. *International Journal of Psychology*, 32(4), 221-230.
- Roer-Strier, D., & Rosenthal, M. K. (2001). Socialization in changing cultural contexts: A search for images of the "adaptive adult". *Social Work*, 46(3), 215-228.

שיעור 11-10: אוכלוסיות מיוחדות – נשים

- צלניק, פ. (1999). נערות עולות במצבי סיכון ומצוקה. נכתב עבור על"ם.
- **שגב, ע. (2005). "שוליות משולשת" – הבניית זהות תרבותית של נערות עולות מאתיופיה. בתוך: מ. שבתאי, ול. קסן, מולועלם: נשים ונערות יוצאות אתיופיה במרחבים, עולמות, ומסעות בין תרבותיות, עמ' 136-161. ת"א: לשון צחה.
- Katz, R. (2001). Attitudes of new immigrant and veteran-resident Israeli divorced mother toward single motherhood. *International Migration*, 38(5), 83-93.
- Remennick, L. (2004). Providers, caregivers, and sluts: *Women with a Russian accent in Israel. Nashim: A Journal of Jewish Women's Studies and Gender Issues*, 7, 87-114.

שיעור 13-12: רב-תרבותיות ועבודה עם מהגרים

- אלקרינאוי, ע. (1998). תורמת הגישה ההבנייתית לפרקטיקה המקצועית בחברה רב-תרבותית. *חברה ורווחה*, י"ח(2), 253-267.
- לשם א. ורואר סטריאר, ד. (2003). שונות תרבותית כאתגר לשירותי אנוש. ירושלים: הוצאת מאגנס.

שבתאי, מ. (1999). עבודה סוציאלית בחברה רב-תרבותית: מודל להכשרת סטודנטים. *חברה ורווחה, י"ט(1)*, 21-132.

Gopaul-McNicol, S. (1995). Examining psychotherapeutic and psychosocial factors in working with immigrant families. *Journal of Social Distress and the Homeless, 4(2)*, 143-155.